

явність сприятливого інвестиційного клімату та ефективних ринкових моделей буде мати вирішальне значення для розвитку та освоєння нових технологій і забезпечення економічного зростання та підвищення енергетичної та екологічної ефективності [1, с. 5].

Згідно із прогнозними аналітичними оглядами МЕА, такими як WEO-2013, WEO-2014, WEO-2015, було представлено 4 глобальні прогнозовані сценарії розвитку світової енергетики:

- сценарій «Поточної політики» (Current Policies Scenario);
- сценарій «Нової політики» (New Policies Scenario);
- сценарій «450» (450 Scenario);
- сценарій «Світової енергоефективності» (Efficient World Scenario).

При цьому в роботах МЕА найширше відображено основні положення таких сценаріїв як «Нової політики», «450». Згідно зі сценарієм «Нової політики» прогнозований середньорічний обсяг інвестування світової енергетики у порівнянні з періодом 2000-2013 рр. зростатиме: 2014–2020 рр. (1,44 рази); 2021–2025 рр. (1,43 рази); 2026–2030 рр. (1,49 рази), 2031–2035 рр. (аж 1,6 рази) [1, с. 18].

Сукупний обсяг інвестицій у світову енергетику за період 2014–2035 рр. прогнозується в обсязі понад 40 трлн. дол. США, у тому числі понад 40 трлн. на виробництво та поставки енергії та понад 8 трлн. – на реалізацію енергоефективних технологій. Відповідно до цього щорічні інвестиції в покриття світових енергетичних потреб наблизяться до 2000 млрд. дол. США за щорічних витрат на підвищення енергоефективності до 400 млрд. дол. США [1, с. 18].

На електроенергетику (одну із найбільш універсальних, мобільних видів енергії) припадає понад 40 % загального обсягу інвестицій, з яких майже третина приходить на електростанції на поновлювальних джерелах енергії, що свідчатиме про розвиток даної сфери світової енергетики у майбутніх періодах.

Потенційними можливостями інвестування світової енергетичної сфери виступають наступні: інтегрування енергетичних інфраструктур країн, розроблення системи управління інвестиціями у енергетику, забезпечення виконання міжнародних угод країнами-учасниками, спрямування інвестицій в розроблення новітніх, енергоефективних технологій, альтернативну енергетику тощо.

Впровадження даних заходів сприятиме підвищення рівня енергетичної безпеки, покращення екологічної ситуації для окремих країн та світового господарства в цілому.

Важливим і надзвичайно актуальним для енергетики України є застосування даних рекомендацій у поєднанні із створенням в країні сприятливого інвестиційного клімату (для залучення інвестицій, особливо це стосується іноземних) за допомогою формування конкурентних енергетичних ринків (прозоре їх регулювання згідно європейських (світових) правил), дотримання і виконання всіх умов і зобов'язань, взятих на себе згідно із підписаними, ратифікованими міжнародними угодами, оновленням матеріально і морально застарілих основних фондів даної галузі тощо. Результатом має бути підвищення рівня енергетичної і, відповідно, економічної безпеки країни.

Перелік посилань:

1. *Розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності у світовій енергетичній сфері* Підготовлено відділом інформаційно-аналітичного забезпечення зарубіжною інформацією ВП НТЦЕ ДП «НЕК «Укренерго» Київ – 04/2016. – 84 с.

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НА ЗАСАДАХ SMART SPECIALIZATION

О.Ю. Кудріна, д-р екон. наук, професор

В.А. Омеляненко, канд. екон. наук

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Місце України у світовому інноваційному процесі поки не відповідає наявному в країні інтелектуальному та освітньому потенціалу, що в свою чергу призводить до його деградації. Додатковою проблемою в цьому контексті виступає різка диференціація регіонів країни за рівнем інноваційного розвитку. Про це свідчать результати досліджень, відповідно до яких виробництво інноваційної продукції здебільшого сконцентровано в Києві та інших великих містах, а також окремих промислових регіонах і не характеризується надто високими темпами розвитку у порівнянні з іншими регіонами. При цьому рівень інноваційного розвитку корелює з загальним рівнем соціально-економічного розвитку, який також демонструє невтішні тенденції.

Від ступеня концентрації науково-технічного та інноваційного потенціалу на території регіону залежить його можливість бути локацією реалізації інноваційних проектів [2]: так регіони з високим ступенем інноваційного розвитку можуть стати «донорами» інновацій для інших регіонів та здатні ефективно залучати технології ззовні через наявний потенціал.

Світовий досвід свідчить про те, що основними принципами, що забезпечують підвищення регіональної конкурентоздатності на основних напрямках соціально-економічного розвитку регіону, є наступні [3]:

- формування промислової політики як найважливішої складової частини регіональної стратегії з активною рівноправною участю в її розробці і реалізації органів влади, бізнесу, наукових і громадських організацій;
- перехід від сформованої галузевої промислової політики до політики концентрації зусиль і державної підтримки конкурентоздатних виробництв і технологій;
- зміна пріоритетів у виборі об'єктів промислової політики відповідно до загальносвітової тенденції зростання значення високотехнологічних галузей з високою доданою вартістю;
- створення умов переходу до інноваційної економіки з визначальною роллю виробництва, розподілу і використання знань та інформації як головних факторів економічного зростання;
- розробка та реалізація регіональних науково-технічних програм та інноваційних проектів.

В контексті реалізації зазначених аспектів вивчення інноваційної системи регіону забезпечує необхідний рівень деталізації аналізу та дозволяє врахувати специфіку й особливості кожної окремої території, а відтак й створює об'єктивні передумови більш ефективного управління економічною системою країни в цілому [5]. З цих позицій регіональна система є частиною національної інноваційної системи, що не тільки формує вектор подальшого розвитку регіону, але і прямо залежить від якості функціонування територіальних систем (з огляду на принцип синергії).

Регіональну інноваційну систему доцільно розглядати як сукупність інститутів, діяльність яких спрямована на створення та поширення знань, технологій та інновацій. На основі цього постає завдання пошуку оптимальних інституційних стратегій кожного регіону. Вирішити це завдання доцільно через підхід, відомий як *smart specialization*, що передбачає виявлення сильних сторін і розвиток конкурентних переваг регіонів на основі існуючої структури регіональної економіки. В результаті аналізу принцип *smart specialization* передбачає отримання відповіді на стратегічне питання – що потрібно зробити з врахуванням наявних сильних і слабких сторін регіону, щоб зайняти гідне місце на ринках майбутнього, та яким чином необхідно розвивати галузі регіональної економіки, зокрема й через їх взаємозв'язок (міжгалузевий аспект).

Згідно з теорією інституційного розвитку поліпшити інституціональну систему можна лише там, де можливості інституціонального розвитку сполучаються з іншими факторами формування конкурентних переваг. Враховуючи це, розвиток регіональних кластерів буде ефективнішим, якщо піде за принципом *smart specialization* через виявлення та розвиток унікальних інноваційних галузей регіону та формуванню навколо них кластерів або інноваційних мереж. В результаті посилення регіональних кластерних ініціатив та відповідних інноваційних проектів прямо впливає на процес регіональних інституціональних змін, які, у свою чергу, будуть сприяти посиленню зв'язаності регіональних інноваційних процесів через кооперацію.

Відтак в рамках *smart specialization* принципово важливою є диференціація заходів інноваційної політики з урахуванням регіонального контексту, а також інтенсифікація міжрегіональної взаємодії за допомогою сприяння трансферу технологій, розширенню напрямків діяльності місцевих фірм і включенню їх у глобальні мережі та ланцюжки створення вартості.

Для вирішення проблем модернізації регіональної економіки необхідний комплексний розвиток регіональної інфраструктури підтримки інноваційного розвитку, одним з елементів якої є інфраструктура трансферу технологій. Особлива актуальність інститутів та механізмів трансферу технологій обумовлена тим, що пріоритетним напрямком регіональної політики є розробка інструментів, що забезпечують мобілізацію внутрішніх ресурсів і нарощування власного економічного потенціалу територій.

Сприяння трансферу технологій пропонуємо розглядати в розширеному змісті, включаючи не лише послуги, безпосередньо пов'язані із трансфером і комерціалізацією технологій у вузькому розумінні, але і весь комплекс супутніх послуг (навчання, захист інтелектуальної власності, маркетингові дослідження тощо). Крім вирішення основного завдання – сприяння встановленню технологічного співробітництва між організаціями науково-освітньої сфери, компаніями і підприємствами, це дозволить перейти до конкретних заходів щодо реалізації регіональної політики інноваційного розвитку, створити можливості для поширення досвіду від районів з високим інноваційним потенціалом на іншу частину області, розвивати кадровий потенціал інноваційної інфраструктури регіону. Таким чином, трансфер технологій передбачає поширення технологічних знань прикладного характеру та досвіду щодо процесів, методів виробництва та інноваційних продуктів всередині галузі, між галузями, а також у міжнародному контексті [1]. З точки зору інституційного забезпечення наразі система трансферу інновацій є найбільш слабким елементом національної та регіональної інноваційної системи і країни в цілому.

В цьому контексті актуальність трансферу технологій як інструмента управління інноваційною діяльністю регіонів, обумовлена можливістю створення мереж трансферу технологій, що дозволяють забезпечити розвиток традиційних сфер економіки без радикальної зміни профілю регіону. Однак широке впровадження цього інструмента буде ефективно тільки при наявності певного рівня інституційного забезпечення та мотивації інноваційної активності підприємств, здатних вчасно використати нові технології, що дозволяє зберегти конкурентні переваги, які виникають при їх використанні [4].

Таким чином, майбутній розвиток регіонів повинен відбуватися через максимально можливу кластеризацію їх господарського механізму на основі попередньо розроблених спеціальних програм соціально-економічного розвитку на засадах smart specialization. Вирішенню цього завдання мають сприяти подальші теоретичні і практичні дослідження в напрямку ефективно діючих кластерних і мережових інструментів, їх поступового і цілеспрямованого впровадження в усі галузі економіки через механізми трансферу технологій.

Перелік посилань:

1. Ельников, В.В. *Трансфер технологий и региональные задачи экономики [Текст]* / В.В. Ельников // *Восточный Базар*. – М., 2004. – № 69. – С. 8-11.
2. Третяк, В.В. *Типологія адміністративно-територіальних утворень України залежно від рівня інноваційного розвитку [Текст]* / В.В. Третяк, Н.В. Воробйова // *Часопис економічних реформ*, 2011. – № 2. – С. 119-125.
3. Трусов, А. *Региональная система коммерциализации и трансфера технологий [Текст]* / А. Трусов // *Информационные ресурсы России*. – 2005. – № 4. – С. 23-28.
4. Черкасова, Т.И. *Трансфер технологий как инструмент управления инновационной деятельностью предприятия [Текст]* / Т.И. Черкасова, С.М. Жеглова // *Вісник Хмельницького національного університету, Економічні науки*. – 2011. – № 2. – Т. 2 – С. 194-197.
5. Чистякова, Н.О. *Региональная инновационная система: модель, структура, специфика [Текст]* / Н.О. Чистякова // *Инновации*. – 2007. – № 4 (102). – С. 55-58.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ВЕКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

О.В. Кузьменко, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Л.М. Баценко, канд. екон. наук, доцент

Сумський національний аграрний університет

Соціально-економічний розвиток регіонів потребує інноваційно-інвестиційних вкладень, оскільки недостатня кількість джерел фінансування уповільнює впровадження стратегічних програм. Сучасні трансформаційні економічні умови потребують предметного обґрунтування інвестиційних ресурсів для впровадження інноваційних регіональних проєктів. На сьогодні проблема актуалізується через обмеженість інвестиційних ресурсів і нестабільну законодавчу базу, яка б стала вагомим регулятором накопичення, розподілу та використання регіонами інноваційних джерел. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є розроблення дієвої комплексної програми формування інновацій регіонального спрямування, яка б включала пріоритетні напрями вкладень. Кожен регіон має специфічний аспект функціонування, що посилює необхідність обґрунтування напрямів вкладення інноваційних ресурсів.

Інноваційно-інвестиційний аспект достатньо широко висвітлено в працях науковців, проте обмежено розкриваються питання його участі у регіональному розвитку. Ключовою метою пропонованої наукової роботи є окреслення основних моментів інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів з урахуванням соціально-економічного блоку та визначення можливих напрямів його покращання з огляду на сьогоденні реалії.

У сучасному світі головним завданням будь-якої держави є формування самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально орієнтованої економіки, здатної невинно розвиватися та визначати пріоритетні напрями розвитку регіону.

На думку багатьох науковців, наріжним каменем економічної стратегії всіх розвинутих держав та їх регіонів є інноваційна політика, яка визначає форми і методи державного стимулювання науково-технічної діяльності з метою широкого втілення наукових досліджень і розробок у кінцевий виробничий результат – нові конкурентоспроможні види продукції, технологічні процеси, організаційні рішення. Безумовно, кожен регіон, прагнучи бути конкурентоспроможним у своїй країні, повинен підтримувати на належному рівні науково-технічний і освітній потенціали.

Ідеться про соціально-економічний розвиток регіонів з позиції забезпеченості інноваційним потенціалом. Згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», інноваційний потенціал – це «сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, вироб-